

ЛЫШЪХЪЭМ ИОФШІЭГЪУ ЗЭІУКІЭГЪУХЭР

Гъэтхасэхэм япхъын зэрэлъыкІуатэрэм тегушылагъэх

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТхьакІущынэ Аслъан муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ «Джэджэ районым» иадминистрацияе ипашъу Виктор Пукличрэ мыщ ит мэкъу-мэщ хъызмэтшІапІэу «Радуга» зыфиІорэм ипашъу Сапый Юнысрэ тыгъуасэ ІофшІэгъу зэІукІэгъу адырилагъ.

Непэрэ мафэхэм яхъулэу районым социальнэ-экономическэ хэхъонгъэу ышІыхэрэм, гъэтхасэхэм япхъын зэрэлъыкІуатэрэм, нэмыкІ Іофыгъохэр зэшІохыгъэ зэрэхъухэрэм АР-м и Лышъхъэ къаКІэупчІагъ.

Виктор Пуклич къызэриІуагъэмКІэ, бжыхасэхэм языхт уигъэрэзэнэу шыт. Гъэтхасэхэм япхъын джыри аухыгъэоп, ау жьоныгъуакІэм и 1-м ехъулэу ари рафылІашт. Джаш фэдэу мыІырысэ чыгхэм ягъэтІысын мы илъэсми зэрэлъагъэкІотагъэр ащ къы-

хигъэщыгъ. ПшъэдэкІыжъу ыхьырэмКІэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Дышъэ чыгхат» зыфиІорэм гъэрэкІо мыІырысэ чыг гектари 105-рэ ыгъэтІысыгъагъэмэ, мыгъи а пчъагъэм гектар 25-рэ хигъэхуагъ. Ащ нэмыкІэу «Черкес чыгхатэм» гектар 58-рэ ыгъэтІысыгъ.

Районым имэкъу-мэщ хъызмэт хэхъонгъэхэр езыхъэшІыхэрэм ащыщ Сапый Юныс зипщэ «Радугэр». Лэжыгъэм нэмыкІэу былымхуными ар пылъ, цыфхэм ишІуагъэ арегъэкІы.

ЗэІукІэгъум къекІолІэгъэ нэбгыритІум япшъэрылхэр шытхъу хэлъэу зэрагъэцакІэрэм фэшІ зэрафэразэр ыкІи ащ къышымыуцухэу районым, республикэм хэхъонгъэхэр ашІынхэм тапкІэ дэлэжъэнхэу къариІуагъ республикэм и Лышъхъэ.

Джэджэ районым ит псэупІэу Садовэм екІурэ гъогоу километритф фэдиз хъурэм игъэцкІэжынкІэ АР-м и Лышъхъэ ІэпыІэгъу къафэхъунэу цыфхэр къызэрэкІэлъэхъэрэр, къызэрэщыгугъыхэрэр Сапый Юныс къыІуагъ.

— Амалэу шыІэмКІэ ти-цыфхэм ялэхъу дгъэцкІэным тыналэ тедгъэтышт, ащ фэшІ АР-м псэолъэшІынымКІэ, транспортымКІэ, псэупІэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хъызмэтхэмКІэ и Министерствэ пшъэрылх гъэнэфагъэ фэсшІышт, — къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

ПАРЛАМЕНТЫМ ия 26-рэ ЗЭХЭСЫГЪУ

Хэбзэгъэуцугъэр агъэцкІэжы

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм тыгъуасэ, мэлылфэгъум и 24-м, илэгъэ зичэзыу зэхэсыгъом иІофшІэн хэлэжъагъэх Адыгеим и Лышъхъэу ТхьакІущынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, федеральнэ инспектор шъхьалэу Адыгэ Республикэм шыІэ ЛыІужъу Адам, Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ итхьаматэу МэцбэшІэ Исхъакъ, федеральнэ, республикэ хэбзэ гъэцкІэкІо къулыкхуэхэм ыкІи муниципальнэ образованиехэм япашъхэр, нэмыкІхэу рагъэблэгъагъэхэр.

ЗытегушыІэнхэу мызэгъо-гум Іофыгъуабэ зэрагъэнэфэгъагъэр хэбгъэкІыжъмэ, зэхэсыгъом иІофшІакІэ ыпэрэхэм зэратекІырэ шыІагъэп. Республикэ хэбзэгъэуцугъэхэм япроєкт ІоКІмэ ахэплъагъэх, Парламентым иунашъо-хэм ашышхэм зэхъокІынгъэхэр афашІыгъэх, федеральнэ хэбзэгъэуцухэм япроєктхэм яеплыкІэхэр къаралоллагъэх. КІэкІэу къэпІон хъумэ, агъэнэфэгъэ Іофыгъо псэуэми яхы-лэгъэ унашъохэр ашІыгъэх.

ЗытегушыІэштхэм ахэтыгъ «Правительствэ сыхъатым» тегъэпсыкІыгъэу Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэу «Лъфыгыищ ыкІи нахьыбэ зилэ цыфхэм ыпкІэ хэмылэу чІыгу Іахъхэр ятыгъэнхэм ехьылІэгъэ лъэлу тхылхэр къатыгъагъэх. Нэбгырэ 303-мэ чІыгу Іахъхэр аратыгъэх, ащ пае зэкІэмКІи гектар 46-м ехъу агъэфедагъ. Республикэ хэбзэгъэуцугъэр ащагъэцкІэжы къалэхэу Мыекъуапэрэ Адыгэкъалэрэ, Кошхъэблэ, Тэхъутэмыкье, Мыекъопэ, Шэуджэн, Теуцожэ, Джэджэ, районхэм. ГушыІэм пае, Тэ-

тегъэпсыкІыгъэу а къэбарыр министрэхэм я Кабинет къы-щагъэхъазырыгъагъ. А Іофым ехьылІагъэу къэгущыІагъ Адыгэ Республикэм мылкъу зэфышытыкІэхэмКІэ и Комитет итхьаматэу Ирина Бочарникова.

Ащ къызэриІуагъэмКІэ, кІэлэцІыкІуищ ыкІи нахьыбэ зилэхэу Адыгеим шыпсэхуэрэр нэбгырэ 4212-рэ мэхъух. Ты-зыхэт илъэсым икІыхъагъум ехъулэу ахэм ащыщхэу нэбгырэ 1467-мэ ыпкІэ хэмылэу чІыгу Іахъхэр ятыгъэнхэм ехьылІэгъэ лъэлу тхылхэр къатыгъагъэх. Нэбгырэ 303-мэ чІыгу Іахъхэр аратыгъэх, ащ пае зэкІэмКІи гектар 46-м ехъу агъэфедагъ. Республикэ хэбзэгъэуцугъэр ащагъэцкІэжы къалэхэу Мыекъуапэрэ Адыгэкъалэрэ, Кошхъэблэ, Тэхъутэмыкье, Мыекъопэ, Шэуджэн, Теуцожэ, Джэджэ, районхэм. ГушыІэм пае, Тэ-

(ИкІлух я 2-рэ н. ит).

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Мэкъу-мэщым ихэхъонгъэ иІахьышхо зэрэхішІыхэрэм, ІофшІэнымКІэ гъэхъагъэхэр зэришІыгъэхэм ыкІи илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриІэу Іоф зэришІэрэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Шытхъу тхылхэр фагъэшъошагъ Пшыпый Аслъан Къэсэй ыкъом, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо бюджет учреждениеу «Псэу-шъхъэхэм къаутэлІэрэ узхэм ябэныжыгъэнымКІэ Адыгэ станцием» ипашъ.

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриІэу Іоф зэришІэрэм, ІэпІэсэныгъэшхо зэрэхэлъым ыкІи гъэсэныгъэм ылъэ-ныкъокІэ къэралыгъо политикэ зыкІэу зрахъэрэм иІахьышхо зэрэхішІыхэрэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Шытхъу тхылхэр фагъэшъошагъ Новоселова Тамарэ Федор ыпхъум, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ иотдел эксперт-специалист шъхьалэ.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

ШытхъуцІэу «Адыгэ Республикэм инароднэ артист» зыфиІорэр Б.С. Шагуджым фэгъэшъошэгъэным ехьыллагъ

Хореографии искусствэм ихэхъонгъэ иІахъ зэрэхішІыхэрэм ыкІи гуетыныгъэ фыриІэу иІоф зэригъэцакІэрэм афэшІ шытхъуцІэу «Адыгэ Республикэм инароднэ артист» зыфиІорэр Шагудж Батурай — Адыгэ Республикэм культурэмКІэ икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгеим лъэпкъ къашъомКІэ

и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Нал-мэсым» ибалет иартист фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, мэлылфэгъум и 24-рэ, 2013-рэ илъэс N 51

2

КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр

ЯгумэкIыгъохэм
атегушыIагъэх

Чернобыль атомнэ станцием тхьамы-кIагъо кызышыхьугъэр мыгъэ илъэс 27-рэ мэхьу.

Радиацием ыпкъ кыкIыгъэ тхьамы-кIагъохэм ядэгъэзыжьын хэлэжьагъэхэм яобщественнэ организациехэм ялIыкIохэмрэ АР-м игъэцкIэкIо хэбзэ къулыкIухэмрэ зэрэздэлажьэхэрэм фэгъэхьыгъэ Iэнэ хьурае шыIагъ. Ар зэри-щагъ Адыгэ Республикэм лъэпкъ Iоф-хэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилгъэпкъэгъухэм адырIагъ зэпхыны-гъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шьхьэ-лэхьо Аскэр.

Чернобыль кышыхьугъэ тхьамы-кIагъом Адыгеири кыуухьагъэп, нэ-бгырэ 800-м ехъоу республикэм икIы-гъэхэр гумэкIыгъохэм ядэгъэзыжьын чанэу хэлэжьагъэх. Аварием хэтыгъэ-хэм япсауныгъэ лъэшэу зэщыкIуагъэ, сэкъатныгъэ хэзыхыгъэхэр бэу къа-хкIыгъэх ыкIи илъэс къэс ахэм япчъа-гъэ макIэ мэхьу.

Лыхьужьыныгъэу зэрахьагъэм ифэ-

шъуашэу мы аужырэ илъэситIум Чер-нобыль шыIэгъэ нэбгыри 104-мэ пра-вительственнэ тын лапIэхэр зэрафа-гъэшъошагъэхэр Шьхьэлэхьо Аскэр кыыхигъэщыгъ. Нэбгыри 3-мэ Лы-хьужьыныгъэм иорден аратыгъ. Мы тхьамыкIагъор кызыхьугъэм илъэс бэкIае тешIагъэми, ащ идэгъэзыжьын хэлэжьагъэхэр, Чернобыль лыхьужь-ныгъэ шызезыхьагъэхэр зэращымы-гъушпэрэр ыкIи АР-м игъэцкIэкIо хэ-бзэ къулыкIухэм альэкI кызызыхьэу ахэм IэпыIэгъу зэраратырэр А. Шьхьэ-лахьом кыIуагъ.

Нэужым АР-м и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм идепутатэу, Чернобыль шыIагъэу Евгений Саловым гушыIэр лыигъэкIотагъ. Федеральнэ фэгъэкIо-тэныгъэхэу Чернобыль шыIагъэхэм яIэхэр ягъэгъотыгъэнхэмкIэ Iофэу ашIэ-рэм кытегушыIагъ. Мы илъэсым ин-фляциеу шыIэщтым елгытыгъэу черно-быльцэхэм ыкIи мы купым кыхиубы-тэрэ ветеранхэм аратырэ тынхэр кы-хьашт илъэсым индексацие ашыIщтых.

АР-м псауныгъэр къэухьумэгъэным-кIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Галина Савенковам кызызриIуагъэмкIэ, сэнэ-хьатым епхыгъэ узхэмрэ радиационнэ медицинэмрэ я Гупчэ чернобыльцэхэм яфэIо-фашIэхэр дэгъоу зэрафигъэцкIэ-щтым ыуж ит. 2012-рэ илъэсым нэбгырэ 678-мэ япсауныгъэ изытет ауплъэкIугъ. Амбулаторнэ шIыкIэм тетэу нэбгырэ 385-мэ яIэзагъэх. ИкIыгъэ илъэсым япсауныгъэ зыпкъ рагъэуцожьыным фэшI нэбгырэ 42-рэ IэзэпIэ-зыгъэпсэ-фьпIэ учреждениехэм агъэкIуагъэх. Мы илъэсми нэбгырэ 20-мэ ащ фэдэ лъэIу тхыльхэр къатыгъэх, ахэм ащышэу нэ-бгырэ 11-мэ а амалыр арагъэгъотыгъ.

Чернобыльцэхэм къаIэтырэ гумэкIы-гъохэм зэу ащыщ унэхэр къаратыным епхыгъэ Iофыгъор. Чэзыур къанэмысызэ ядунай ахьожьыным ищынагъо къэуцу. АР-м псэолъэшIынымкIэ, транспортым-кIэ псэупIэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хьызмэтхэмкIэ и Министерствэ иIофышIэ кызызриIуагъэмкIэ, чернобыльцэхэм, ахэм яунагъохэм псэупIэ амалэу яIэхэр нахьышIу шIыгъэным фэлорышIэрэ про-граммэу «ПсэупIэ» зыфиIорэм кыды-хэлъытагъэу 2013-рэ илъэсым IэпыIэ-гъу афэхьушщтых. АР-м и Правительствэ 2013-рэ илъэсым гъэтхалэм и 27-м уна-шъоу ышIыгъэм диштгъу сомэ миллиони 10 зытефэщт сертификатах аратыщт.

КIАРЭ Фатим.

АтекIуагъэхэм
афэгущIощтых

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэны-гъэмрэкIэ и Министерствэ Адыгэ къэралыгъо универститетымрэ Мыекъопэ къэралыгъо тех-нологическэ университетымрэ игъусэхэу кIэлэ-еджакIохэм я Урысые олимпиадэ ия III-рэ чIыпIэ зэнэкъокIухэр зэхашэгъагъэх. Респу-бликэ олимпиадэхэр предмет 21-кIэ рекIокIыгъэх. ЗэнэкъокIухэр адыгабзэмкIэ, литературэмкIэ ыкIи адыгэ хабзэмкIэ зэхашэгъагъэх.

Олимпиадэхэм республикэм икьалэхэм ыкIи ирайонхэм къарыкIыгъэ кIэлэеджэкIо 637-рэ ахэлэжьагъ.

KIэуххэр зызэфыхьысыжьхэм, жюриим дип-лом 245-рэ предмет зэфэшъхьафхэмкIэ шIэ-ныгъэ дэгъухэр къэзыгъэлъэгъуагъэхэм афи-гъэшъошагъ. АтекIуагъэхэр непэ Пушки-ным ыцIэ зыхьырэ народнэ Унэм (Адыгэ Лъэпкъ театрем) афэгущIонхэу рагъэблэгъа-гъэх. МэфэкI Iофтхьабзэу сыхьатыр 3-м ыны-къом рагъэжъэщтым хэлэжъэщтых апшгъэрэ еджапIэхэм яректорхэр, гъэсэныгъэмкIэ къэ-лэ ыкIи район гъэлорышIапIэхэм, гурыт еджа-пIэхэм япашэхэр, кIэлэеджакIохэр ыкIи ахэм янэ-ятэхэр.

СИХЪУ Гоцнагъу.

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •

Хэбзэгъэуцугъэр
агъэцэкIэжьы

(Апэрэ н. кыщцежъэ).

хьутэмыкIое районым 2013-рэ илъэсым игъэтхалэ кыщыце-ублагъэу чIыгу Iахьхэр щара-тых, зэкIэмкIи нэбгырэ 85-м ячIыгу Iахьхэр афагъэнэфа-гъэх. Теуцожь районым а Iо-фыр мэлъыгъэгъум и 1-м шы-рагъэжъагъ, нэбгыришIмэ ара-тыгъ, чIыгу Iахь 39-рэ ара-тынэу агъэхъазыры. Къалэу Мыекъуапэ чIыгу Iахь 147-рэ шагъэхъазырыгъ, ахэм ащыщ-хэу 100-р къалэм икьокIыпIэ лъэныкъо, 47-р поселкхэу Род-никовскэм, Подгорнэм, къути-рэу Косиновым ащаратыщтых. Шэуджэн районым чIыгу Iахь 16 шагъэхъазырыгъ. Аритын чIыгу зэримылэм кыхьэкIэу, Красногвардейскэ районым щыпсэухэрэм лъэIу тхыльхэр къатыгъэхэп. Ирина Бочарни-ковам зэрэхигъэунэфыкIы-гъэмкIэ, чIыгу Iахьэу агъэнэ-фэгъэ пстэуми инженер ком-муникациехэр якIуалIэх пIон плъэкIыщтэп. Гурытым тетэу пштэмэ, къэлэ ыкIи район пстэ-умэ ащаратыгъэ чIыгу Iахьхэм

япроцент шъэныкъом ехьурэ-мэ инженер коммуникациехэр якIуалIэх.

ЧIыгу Iахь пстэуми инженер коммуникациехэр якIуалIэхэу гъэпсыгъэным ехьылIэгъэ уна-шъоу Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ 2013-рэ илъэсым гъэтхалэм и 27-м кыдыгъэ-кIыгъэр гъэцкIэжъыгъэным Iоф дишIэзэ, псэолъэшIыным-кIэ, транспортымкIэ, псэупIэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хьыз-мэтхэмкIэ Министерствэм пIэлъэ чыжъэм телъытэгъэ проект зэхигъэуцуагъ, мини-стрэхэм я Кабинет рихьылаIагъ.

Мы Iофым тегушыIэхэ зэ-хьум Адыгеим и Лышъхьэу ТхьакIушынэ Аслъан зэхэсы-гъом хэлэжьагъэхэм агу кы-гъэкIыжъыгъ сыдми чIыгу Iахьхэр аратыгъэхэ къодыеу щымытэу, цIыфхэм псэуалъэ-хэр ашIынхэ ыкIи ащыпсэунхэ альэкIынэу гъэпсыгъэным фэшI зэкIэ инженер коммуни-кациехэр ящэлIэгъэнхэ зэрэ-фаер.

KIэкIэу къэпIон хьумэ, зэрэ-

фаехэм фэдэу псынIкIэу зэ-шIопхын плъэкIыщт Iофыгъоу ар щымыт нахь мышIэми, кIэлабэ зилэхэм ыпкIэ хэмы-лъэу чIыгу Iахьхэр ятыгъэнхэр республикэ хабзэм ыкIи муни-ципальнэ гъэпсыкIэ зилэ псэ-упIэхэм янэплъэгъу рагъэ-кIырэп.

Ау Ирина Бочарниковам кызызриIуагъэмкIэ, пшIэхэ-нэп мы Iофым федеральнэ ха-бзэм тапэкIэ зэхьокIыныгъэхэр фишIынхэкIи. УплъэкIунхэм кызызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, цIыфхэм мылгъу зэрямыIэм кыхьэкIэу чIыгу Iахьхэу ара-тыгъэхэм янахьыбэр алэ кы-рагъэхьан альэкIырэп, зэхэкIы-хьагъэхэу шылтых, бэмэ ащэ-жъы. Арышъ, чIыгу Iахьым ычIыпIэкIэ кIэлабэ зилэхэм Iэ-пыIэгъу афэхьугъэным инэмыкI шIыкIи кыхьахынкIи мэхьу.

ЫпшъэкIэ кызызэрэщытIуа-гъэу, зэхэсыгъом нэмыкI Iофы-гъохэм и щакхэплъагъэх, ифэ-шъошэ унашъохэр ашIыгъэх. Зэхэсыгъом икIэухым Парла-ментым и Тхьаматэу Влади-мир Нарожнэр Урысыем ипар-ламентаризмэ и Мафэу мэ-лыгъфэгъум и 27-м хагъэунэ-фыкIыщтым ехьылаIагъэу къэ-гушыIагъ, парламент IофшIэ-ным къэралыгъом мэхъанэу ритырэр кыIотагъ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Лъэпкъ гъундж

Ныпыр (быракъыр) лъэп-къым итыгъуас, инеп, инеущ... Зы гушыIэкIэ — игъундж. Арышъ, Адыгэ ныпым, лъэпкъ гъунджэм итэлыагъо, тилгъэпкэ зэрэдунаеу тыны фишIыгъэ Мыекъопэ культурэр, ишъуашэ кавказ лъэпкъхэм шъуашэ зэ-рафэхьугъэр, Кавказым шы-мышц лъэпкъхэми тыцые зызэ-ррагъэдэхагъэр...

Лъэпкъым кыкIугъэ гъогу-онэ кIыхьэри, гъогуонэ хьы-лъэри итэлыагъо лъэпкъ ны-пым. Непэ ипхьыхьэ-итэкъоу хэгъэгу зэфэшъхьафыбэмэ ты-зэрашыпсэухэрэри. Ныпым итэлыагъо хэкужьыр зиплъэпIэ, зипкIыхьэпIэ хэхэс адыгэри, ахэм апэплъэрэ хэкупэс адыга-псэри.

Лыпсырэ нэпсырэкIэ гъэ-шъокIыгъэ тибыракъ тилыгъ, тигугъапI, тигушхоныгъ, хэхэ-си, хэкурыси лъэпкъым изы-кIыныгъ, адыгэ лъэпкъымкIэ тифитыныгъ.

Лъэпкъым ыцIэ зыхьырэ Адыгэ Республикэм лъэпкъ ныпыр хэгъэгу ныпэу кышIтэ-ныр инасып кыхьыхьыгъ. Ар адыгэ лъэпкъым Урысые Фе-дерацием хэтэу фитыныгъэ илэн зэрилъэкIыщтым инэрылъэгъу. Урысые Федерацием хэхэс ткъошхэр ячIыгужь нэшIукIэ

кыыригъэплтынхэ, кыырищэ-лIэжьынхэ зэрилъэкIыщтми игугъапI.

ЦIыфыгъэ зыхэлъым ятэжъ-янэжъхэр егъэлыапIэ, ятэ-янэ-мэ уасэ афешIы. ЦIыфыгъэ зыхэлъым ышъхьэ елгытэжъы, ибын егъашIо, тегуIыхьэ, епIу, елэжъы... ЫгъашIозэ ыпIугъэ ибын гугъапIэхэр репыхых...

Ятэжъ-янэжъхэр зыгъэлъэ-пIэрэ цIыфым иныпи шъхьэ-кIафэ фешIы. Ятэ-янэ уасэ фэ-зышIырэ, зышъхьэ зылгытэ-жъырэ цIыфыр инып рэпагэ. Ибын ыгъашIозэ зыпIурэ, зы-лэжъырэ цIыфым иныпи егъа-шIо. Ибын лъэпкъым идахэ аригъэIоным игугъапIэ езы-пхырэ цIыфым инып лъагэу, лъагэу еIэты... Ныпым ыкIуа-чIэ мыухьыжъ...

Ау зыми шыгъушпэ мы-хьушщыр, ныпым иIусыр зые лъэпкъым игъэшIуабз, идэ-хэIуагъ, чIым зэрэнимыгъэ-сыщтымкIэ ицыхьэу телгыр ары...

Зэ уетэмэ, ныпыр пшIыкIэ, шъэкIэ, минкIэ кыютэжъы...

Арышъ, уасэ фэтэжъугъэшI тинып!

Тырыжъугъэпаг!

Лъагэу, лъагэу тэжъугъэ-Iэты!..

МЭЩФЭШIУ Нэджедэт.

Тигуапэу тафэгущIо

Илъэс пшIы пчъагъэм мы-шъхьахыжъхэу ялэпкъ гу-псэ фэлэжъагъэхэу, хьупхэ-кIэ ацIэ язгъэIуагъэхэу Ма-мырыкъо Нуристрэ Шъаукъо Аслъангуашэрэ тыгу кыд-делэу тафэгущIо Адыгеим изаслуженнэ журналист зэ-рэхьугъэхэм фэшI. Лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» инэкIубгъохэр агъэбаеу, агъэ-дахэу, лъэпкъым шIульэгъоу агу филгыр гушыIэ дахэхэм-кIэ ренэу ахэм кыралотыкIы. Шэуджэн районымкIи къуа-джэу МамхыгъэкIи тыргъу-шхо мыхэмэ афэдэ бзылгъ-фыгъэ чанхэр зэрэтиIэм.

АдыгабзэкIэ кыдыкIырэ гъэзет закъоу «Адыгэ ма-къэр» лъэпкъымкIэ лъапIэу щыт. Емызэщыжъыхэу лъэп-къым фэлажъэх Нуристрэ Ас-лъангуашэрэ. Ахэм гъэзетыр агъэбай, агъэдахэ. ШIу зы-шIэрэм бэ шIэн, макIэ шIэн ишIушIагъэ гушIуагъо кы-фехьы, яфэшъошэ тын лъа-пIэр мыхэм къалэжъыгъ.

ЯтхыгъэхэмкIэ джыри бэрэ тагъэгущIонэу, шIоу ашIэрэм насып къафыхэ зэпытынэу ахэм тафэлыаго.

ХЪАГЪУНДЭКЪО
Щамсэт.

Мамхыгъ.

Сэщэх

Мэфибл зыныбжъ-хэм къащегъэ-жъагъэу мазэ хьу-гъэ шкIэ цIыкIухэр сэщэх. Республи-кэм ичIыпIэ пстэу-ми зыщэфыхэ-рэм афынэзгъэ-сыщт.

Тел.: 8 928 925 71 32.

ПишэдэкIыжъэу ыхьырэмкIэ гъунэкпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Проворотово» зыфиIорэм мэзи 8 зыныбжъ, килограмм 300-м кыыщегъэжъагъэу ыкIи ащ нахьыбэ къэзыщэчырэ, «симменталь» лъэпкъым хэхьэрэ шкIэхужь 40;

мэзэ 11 зыныбжъ, килограмм 200-м кыыщегъэ-жъагъэу ыкIи ащ нахьыбэ къэзыщэчырэ, щабэ къэзы-тыщт, «краснонестрэкIэ» заджэхэрэ шкIэ 50 ещэх. Зыщэфыхэрэм Адыгэ Республикэм ичIыпIэ пстэуми афынагъэсыщт.

Зоотехник шъхьалэм ителефон:

8 920 557 84 34.

Пчэдыжъым сыхьатыр 8-м щегъэжъагъэу пчыхьэм 5-м нэс шъуфытеон шъульэкIыщт.

ТхылъеджапIэм щыкIогъэ пчыхъэзэхыхьэр

Мэлылфэгъум и 19-м къэлэжыуеу ЦКЗ-м итхылъеджапIэу N 4-м пчыхъэ-зэхыхъэ дахэ шылагъ. Литературэр зикIэсэ тхылъеджэ хъупхъэху ныбжэ зэфэшхьафхэм арытхэр ащ хэлэжыагъэх. Библиотекарь гъэсэгъэ Iушхуэ Любовь Галецкэм ыкIи Илона Гущинам ядэлунхуэ ахэр къэзэрэугъоигъагъэх. ТхылъеджапIэр гуIэтыпIэу, мэфэки теплэ иIэу гъэкIэрэкIэгъагъэ. ЩыIэныгъэ лъэныкIуабэм яхылапIэгъу

гъон. Ар къэлэ сурэттех клубэу «Лэгъонакъэм», илэс 35-рэ хъугъэу зэлъашIэрэ сурэттеху Аркадий Киринос зипащэм хэт.

«Вдохновение дарит природа» («Чыопсым гужьыдэкIыгъо кыуеты, хэогъуат») зыфиорэ темэр ары Любыв Галецкэр игъэкIотыгъэу кызытегущылагъэр. Темыр-КъохъэпIэ Кавказым иинэгъэ-дэхэгъэ, Урысыем и Гупчэ ыкIи КъохъэпIэ Европэм ячIыопс ибаигъэ

сурэтшIыгъэу ыкIи техыгъэху тапашхъэ илэхэм кызылэуахыштыгъ. Тыкъэ-зыуцухъэрэ дунаим идэхагъэ гукIэ тыхэткIухагъэу, авторым ылэ-гъурэр, зэхышIэрэр зэрэбэр дгъэунэфыштыгъ. Тэри мы зэкIэмэ ащыщ тишIыгъэу кытаджэрэм фэдагъ: тынэ гуфалпIэу дгъэплэ-нэу, псэ зыпIыгъым — цыфи, псэушхъы танэлэу афэгъзагъэу тыхъумэхуэ, уахътэр тымыгъэхъаулеу, фэдэ хэлэу дгъэкIонэу.

КIэлэцIыкIухэм, инхэм агу щыхъэрэ-щышIэрэр кыралотыкIыгъ, алэгъугъэм елбыхыгъэу усэхэм къаджагъэх. Артистизмэгъэ инэу Наташа Дубининам кызыкIуыхыгъэр едэлугъэхэм агъэшIэгъуагъ, агу лъэшэу рихыгъ. ХьакIэ-кIопIэ унэм мэкIамэм зыщилэтыгъ, адыкIэ экраным, кэшыгъо гупсэфым хэтым фэдэхуэ, илэсым иохътэ зэфэшхъафхэм ясурэтшIыгъэхэр щызблэкIыштыгъэх. Библиотекарь ныбжыкIэу Екатерина Андрейченкэм кыгъэхъазырыгъэ слайд-шоур авторым ипроизве-

денихэр нэм кыкIэзыгъэуцоу щытыгъ.

Пчыхъэзэхыхъэм ыкIэм зэкIэ ащ хэлэжыагъэхэм откыткэхуэ Татьяна Чипига илэшлагъэхэр зытетхэр, ылапэ акIэдзагъэу, ащыратыгъэх. «Мы мафэр сэркIэ анахъ мэфэ гушIогъуагъ», — ылауагъ мэфэклим щыIэгъэ зы пшгъэшгъэжые. Ащ нахъ гушыIэ фабэ хэти кыIон ищыкIэгъагъэп. ЩыIэх джащ фэдэ цыф гъэшIэгъонхэр, ясэныхъат ашIэрэ кыодьер арымырэу, рыпсэхуэ, щыIэныгъэр нахъ къабзэ, нахъ дахэ, нахышIу ашIон алэкIэу.

Т. ЗАЙЦЕВА.

Тхылъеджэхэм ащыщ.

• КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр • КъэбарыкIэхэр •

Кошхъэблэ районым ит къуаджэу Еджэр-къуае бэмышIэу тыщылагъ. Ащ щыпсэурэ цыфхэм ящылэкIэ-псэукIэ, чылэм зэхокIыныгъэу фэхъугъэхэр къэтлэгъугъэх. Тыгу кырихыгъэх — агухэр зэлухыгъэх, Iоф гъэнэфагъэхэм апылтых, чыгур алэжы, къоджэ Iофхэм ахэлажэх.

Еджэркъуаехэм зделэжыныр чIанагъэу пфэлощтэп. Шыхъафхэр ашых, гъогухэр агъэцэкIэжыых, къэхалэхэр агъэкIабзэх...

Чылэм фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр, ицIыф лэжыахэм, заом ыкIи IофшIэным, нэмыкIхэм япхыгъэ къэбархэр тигъэзет инэкIубгъохэм къарыдгъэхьа-щтых.

Ышхъэ закъо паеп

ГушыIэжъ шыI «Пшхъэ фэшIэжыын, цыфхэмкIэ дэгъу ухъун» ыIоу. Хэти ар зэрэфаеу кыгурыIон ылэкIышты. Мэхъанэ купкIэу иIэр зытетым тегъу тинепэрэ тхыгъэ шыгъэфедэгъэ мэхъу. Ар кызышхыгъэу къуаджэр зикIасэу, щыпсэхуэрэр зыгъашIоу, ахэм IэпыIэгъу афэхъу зышIоигъо кIалэу МэратыкIо Руслъан зыфэгъэхыгъэр.

Предприниматель чанхэм шIэхуэ Руслъани къахэуошты. Ежыр цыф шырыт, шэн гъэ-тIылыгъэ иIэу кытIышхыгъу. ИкIэбар кыIотэныр икIасэп.

Ау ар нэжгъурэу зэрэщытыр, гулыгъэ зериIэр ыкIи уахътэм дезыгъэшгъэр зэрэцIыф чаныр тапэкIэ Iофэу ышIагъэхэм къа-гуатэ.

Политехническэ институтым лэжыгъэр кызырэрэуухъумэ-щтымрэ ащ шхын зэфэшхъафхэр зэрэхэпшыкIыштыхэмрэкIэ сэнэхъат зыщызэрегэгъотым ыуж Апшеронскэ гъомылэпхъэшI комбинатым ипех ипа-щэу, Краснодар дэт хыалыгъу-гъэжъэ заводхэм ащыщ иди-ректорэу, Новороссийскэ, нэ-ужым Владимирскэ хэкум сэнэ-шI заводхэм япашэу Iоф ышIагъ. Джы кыгъэзэжыгъэу Мыекъуапэ щэпсэу, унагъо иI, сабыитIу епIу.

Шум шIу фыщылъ

Адыгэ къуае м дихьыхыгъ

Руслъан шIэныгъэу зэригъэгъотыгъэхэм IофшIэн зэфэшхъафэу ыгъэцэкIагъэхэм кIахыгъэ сэнэушхыгъэр кы-зэхъожым, ежъ иунасу хызмэт зэхичэнэу тыриубытагъ. Адыгэ къуае аригъэшIынуу фай.

— Бэрэ сегупшысагъ къуаер зыщызгъэшIышты. Къалэм дэгъу псэуалгъэ гори кэсщэфыжынуу сязэгъыгъагъ, ау къуаджэм заводыр кыщызэлусхымэ нахышIоу слытагъэ.

— Сыда, Руслъан, анахъэу къуаер кызыкIыхэпхыгъэр? — теупчыгъ ащ.

— Тиадыгъ къуае зэрэкъэралыгъоуи, IэкIыб хэгъэгухэм зэлъашIагъэу щыт. ШIэхэу кIодырэп, идэгъугъы, илэшугыи нэмыкI кIоэ лэпкыбэмэ атекIы. Ар тучан мэкIайхэм бэрэ ателгырэп, дэгъоу ащэ-фы, — кытыIоужыгъ ежыым.

Руслъан бэшIагъэу амыгъэфедэжыштыгъэ псэолэжыуэ къоджэ гъунэм Iуыр кышщэфыжы, бэ ришIылагъэр. Мыщ тапэкIэ бэшэрэбхэм минераль-нэпс ащырагъахъоштыгъ, нэ-

ужым чэтхэр щахъуштыгъэх. Джы дэгъоу зэтырагъэпсыхъа-жыгъ. Оборудованиеу ящы-кIэгъэщтыр агъэуцугъах. Унэр ины, хъоо-пшау, къабзэ. Цыфхэм зызщэгъэпсэфын, зыщы-шхэнхэ, зызщатхъахын алэкIышты чIыпIэхэр хэтых.

Къуае ипхыныр IэшIэхэп. Щэм икIэгъотын изакъоми, кIын. Джы бэм адыгэ къуаер къашы хъугъэ, лъэпкэ зэфэшхъафхэм рахышгъоу загъэсагъ.

Руслъан кызырэрэтиIуагъэм-кIэ, щэр кызыIыхышты хызмэтшIаплэхэм зэзэгъыныгъэхэр адишIыгъэх, щэм ыуасэ пэшIорыгъэшхуэ афитIупшызэ ышIышты. Къоджэдэхэм, нэмыкIхэм ар къашищэфышты. КъыдагъэкIырэр зэрэуигъэкIышты, ар зэрищэщтхэм якъэгъотын ыуж ит.

ИэпыIэгъухэм къахэхъо

Заводэу Руслъан кызылэуи-хыштым нэбгыришгъэ фэдизмэ Iоф шашIэн алэкIышты. ЦыфхэмкIэ ащ мэхъанэшхо иI. IофшIаплэ имыIэу чылэм дэсыр макIэп.

— Узшыгугъынэу, чылэм IэпыIэгъу кыфэхъунэу дэхсэм ащыщэу сэлгытэ Руслъан, — кытыIуагъ Еджэркъоэ чIыпIэ зыгъэлорышIэжыпIэм ипашэу Брэфтэ Руслъан. — Заводым Iоф зышIэнэу Iухъэхэрэм лэ-жыаплэ къаратышты, ащ уна-гъор рагъэшхышты, рыпсэхушты. IофшIаплэ зымыгъотыхэрэм ящылэкIэ нахышIу кэхъушты.

Джащ фэдэ гупшысэхэр арых Руслъани заводыр чылэм кы-щызэлэуиыхыным тезыгъэгъушIу-хъагъэр. Заводым джыри зы псэолэшхо кыгот, ари яшгып-кыу зэтырагъэпсыхъэ. Мыщ Руслъан шхъал чIигъэуошты. Ар цыфхэмкIи Iэрыфэгъушты. Цыфхэм ялэжыгъэ чылэм дамыщэу щарагъэхъаджын алэкIышты.

МэрэтыкIо Руслъан рихы-жыгъэ гухэлъышIухэр кы-дэхъунхуэ фэтIо. ШIу зышIэ-рэм шIу фыщылъышгъ, ежыым иIгъоуи зэнкIэшты.

ШIАУКЪО Аслъангуащ.

Сурэтхэм арытхэр: къуае кызышашIышты заводым чIэтхэм азыфагу Р. Мэрэты-кIор дэт; шхъалыр зычIэ-тышты псэуалгъэр.

Сурэтхэр Iэшгъынэ Аслъан тырихыгъэх.

**ЗЭЛЪАШІЭРЭ КІЭЛЭГЪЭДЖЭШХУАГЪЭУ, ГЪЭСЭКИУАГЪЭУ
А. С. МАКАРЕНКЭР КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭСИ 125-рэ МЭХЪУ**

Шуныгъэр дышъэм нахъ лъапI

А. С. Макаренко гъэсакIэм, егъэджакIэм, зэкIэ къытIэхъу-хъэхэрэм лъэпсэ тэрэз ягъэгъотыгъэным Иоф зэрэдэпшIэшт къодьер арымырэу, плуныгъэ хабзэхэм, егъэджэкIэ амалхэм яшъэфхэр зышIапэу, зыгушъыгъэ гъэсэгъэшхуагъ. Антон Макаренко цыфыкIэм иплункIэ зышъхъаамысыжъэу Иофышхо зышIагъэхэм ащыц.

ІэкIэлъ хъугъэгъэ шIэныгъэ-къулайныгъэхэр, шыIэныгъэ зэфэхьысыжъхэр, ежъ ылъэгъугъэу, пэкIэкIыгъэм япхыгъэ пстэумкIэ научнэ тхыгъабэ ыкIи произведение гъэшIэгъонхэр («Педагогическая поэма», «Флаги над башней» зыфиохэрэр) егъэджэн Іэпылэгъу мыушъокужъхэр

къыIэкIэкIыгъэх. Мы зыцIэ къетIогъэ тхылхэр къызыдэкIыгъэхэм илэс 70-м нахьыбэ теишIэжъыгъ.

Непэ Урысыем еджэпIэ 1000 Іэпэ-цыпэ Макаренко ишапхъэкIэ Иоф ашIэу ит. Ахэм ежъежъырэу ашъхъэ алыгъыжъы: уахътэр кIэзыгъэнчъэу агъэфедзэ, егъэджэным готэу Иоф зыфашижъы — псэуалъэхэр ашIых, шыгъын лъэпкъ зэфэшъхъафхэр адых, еджэпIэ чыгужъыеу, чыгхатэу яIэхэм адэлажъэх, гъомылэпхъэ зэфэшъхъафхэр ашIыхэзэ хъалыгъур, тхъурыжъэхэр, пхъэшъхъэ-мышъхъэ гъэгъугъэхэр, ахэм акIэфыгъэ псыр — бэ, бэ къэппчынкIэ, ащх.

Ахэм еджэным игъусэу охъ-

тэ лыеу къыдафэрэр шIуагъэ къытэу ашагъэфедэ. КIэлэцIы-кIумкIэ анахъ мэхъанэ зилэр ежъ-ежъырэу зыфэгумэкIыжъэу, сыдымкIи зыгорэ зыфишIэжъэу есэныр ары. Адыгэ плуныгъэми ижъыкIэ ары лъапсэу иIагъэр. ИлэситIу-шы зыныбжъымкIэ ІэпкIэ-лъапкIэу цытыныр, иджэнэ цыкIухэр ымыушIоиныр, иджэгуалъэхэм афэсакъыныр, зыджэгухэкIэ ахэр ячIыпIэ ыгъэуцужъынхэр плуныгъэ мэхъанэ зилэх. Ахэм афэдэ къабзэу, сабыир цыкIуэ зэхэтыкIэ-шIыкIэхэми афанIу:

сэлам хыныр, дIоныр, нахъыжъым лъытэныгъэ фэшIыгъэныр — нэнэжъ-тэтэжъхэм, ны-тыхэм, кIэлэпIухэм, кIэлэегъаджэхэм шъхъэклафэ афашIын зэрэфаер, ахэм аIорэр зэхэхэу ыкIи агъэцакIэу шытхэмэ, цыф дахэ зэрэхъуштхэр агурагъало.

Макаренко игъэсэкIэ шапхъэкIэ еджэныр, ІофшIэныр ыкIи гушыIэр псынIкIэу птхьакIумэ ихъаныр апэрэх.

Ау джырэ лъэхъан, гухэкIми, адыгэ лъэпкъ плуныгъэм фэдэ къабзэу, кIэлэегъэджэшхуагъэу А. С. Макаренко игъэсэкIэ шапхъэ (ипедагогикэ) икIоу агъэфедэжъырэн. Ащ ишIуагъэ къэкIуа е Іофыр нахъ къегъэхьылъа?

Мы упчIэм иджэуапэу мэхъу шылакIэм хэхъухъэрэ мыхъомышIагъэхэр: непэ сабыихэри, еджэкIо цыкIухэри къызэрэхъу имэшъу урам шылакIэм егъэкIодых. Плуныгъэ тэрэз агъотын амал гори нахьыбэм яIэп, арышъ, мыгъэсагъэр къябэкIы. ГъэпсыкIэ-шIыкIэ икIуэ зэрахэмылым имызакъоу, лъэбэкъу пхэнджхэр ашIых, мыдало мэхъух. Зыныбжъ имыкъугъэхэм къахэкIых бзэджэ-

шIагъэхэр зезыхъэхэрэр ыкIи пшыныжъ атыралъхъэу (тыгъон, укIын, ешъон-бэнэн, нэмыкIхэмкIи) агъэтIысыхэрэр. Ау Урысыем мыщ фэдэ колониябэу итхэм адэсыгъэхэр аныбжъ зыкIуыкIи бэрэ хъапсым дэфэжъыхэу къызэрэхэкIырэм урегъэгупшысэ гъэсэкIэ амал икIухэр джырэ лъэхъан уасэ къытэу зэрэщамыгъэфедэ-шъухэрэм. Джары мы уахътэм А. С. Макаренко иопыт ин зыфэгъэзжыгъэу гъэфедагъэмэ ишIуагъэ къэкIоныгъэм уезыгъэгугафэрэр, ау, гукъаоми, а еджэкIэ-гъэсакIэр, плуныгъэ хэбзэ шIагъор агъэфедэжъырэн.

Хэтрэ цыф лъэпкыкIи анахъ мэхъанэ зилэр плуныгъэр ары, джары ар дышъэм нахъ лъапIэ зышIырэр. Ащ ишыс А. С. Макаренко иIофшIэгъэшхоу непэрэ мафэхэмкIэ анахъ Іэпылэгъу-Іэрыфэгъу хъун ылъэкIыштыр.

МАМЫРЫКЪО
Нурмет.

ИСКУССТВЭМРЭ СПОРТЫМРЭ

Китаим щызэригъэшIагъэр егъэфедэ

ИцIыкIугъом къыщегъэ-жъагъэу Ахэджэго Адам уахътэм игъэфедэн мэхъанэшхо ритэу къэтэджыгъ: мышъомылмэ апылэу шысыныр, шIуагъэ зыхэмыл къэкIухъанхэр икIэсагъэхэп. Непи ащ тет, ыгу етыгъэу Иоф ешIэ. Адам шъырыт, хьалэл. ШыIэныгъэр икIас, ащ куоу хэплэ, дэгъуми дэими гу альетэ.

ТапэкIэ тищыIэкIэ-псэукIэ мыдэу шытыгъ, адыгэхэмкIэ хэбзэ-зэхэтыкIэ дахэхэу тхэлъыгъэхэр нэмыкI цыф лъэпкъхэм янэрылэгъугъ, тагъэшIагъоштыгъ, къытэхъуапсэштыгъэх. Сыда джы къэхъугъэр, сыд мыхъо-мышIэха тищыIэныгъэ къыхъагъэхэр, тьдэ ахэр къыкIыгъэхэ? Нафэ, «зэхъокIыныгъэкIэ» зэджэгъэхэ илэсэхэм ахэр къыздахыгъэх, лъапсэ адзыгъ. Тхъамыклагъу ыкIи емыкIу зы куп ахъщэм ыгъэутгъэшъуагъэу, чIым темыфэжъыхэрэм фэдэу зашIоинхэу, зашIошыжъхэу зэрэзекIохэрэр. Ахэр зигъот макIэхэм япэгэкIых, кIэнэкIалъэ ашIыхэуи мэхъу. Ащ фэдэ емыкIу зекIуакIэхэр Адам еумысых.

СызышIошыжъын, зызгъэинын ыIомэ, кIалэр чIыпIэ ит. ГъэхъэгъэшIухэр ышIыгъэх, спортым ылъэныкъокIэ цIрылу, ахъщи егъоты, ищыIакIи дэгъу. Ау зышIошыжъырэн, «апэ сыкIонышъ, сыуцун» ыIорэн — цыфыгъэ хэлъ, укIытапх, адыгэ хабзэхэр елэжъых.

Псэитыку гурыт еджапIэм чIэсыгъ спортым зыфигъасэу зеулэм. Дзэ къулыкIум защэм, спортым нахъ ишъыпкъэу пыхъэгъагъ, зэнэкъокIухэм ахэла-

жъэштыгъ, хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр бэрэ къыхыгъэх. КъулыкIу ужим апшъэрэ гъэсэныгъэ зэригъэгъотыгъ, нахъ лъэшэу спортым зыритыгъ. Каратэ спорт лъэпкыым илэсигъо пылтыгъ.

Нэужым ар зэблихъугъ, ушу спорт лъэпкыым пыхъагъ, ищыIэныгъи ащ рипхыгъ, гъэхъагъэхэр ышIыхэу ыублагъ.

1987-рэ илэсым Адамрэ ащ иныбджэгъоу Джэлэлэ Ибрахымрэ Краснодар ушумкIэ еджапIэ къышъыгъэхъагъ. Къыблэ къокIыпIэм ихэгъэгухэм къарыкIырэ зекIохэр бэрэ еджапIэм къычIахъэштыгъэх. СССР-м илэс 20-рэ зэдзекIа-кIоу Иоф щызышIэгъэ Ян Жун Чан джаш тетэу Адамэ нэлуасэ фэхъугъ. «Китаим ушум иискусствэ дэгъоу цапIэ, ащ умыкIоу а спорт лъэпкыыр икIоу къыпIэкIэхъаштэп» къыриуагъ мастерым.

— Ушум нэмыкIэуи еджэх: Син-и. Ар псэмрэ пкъышъо-лым шышхэмрэ здеIэхэу зышIырэ «Іэбжым зау», — еIо Адамэ. — Ар къызежъагъэр пачъыхъэу Сун ыIэ Китаир зилыгъэ 960-рэ илэсым къыщегъэжъагъэу 1279-рэ илэсым нэс ары. А спорт лъэпкыым Китаим шыщ полковникэу Юй Фэй ыцIэ епхыгъ. ІІэ-шIэгъу пчъагъэрэ а спорт лъэпкыым китайцэхэр шъэфэу пылтыгъэх. Нэужым а бэнакIэм пащэу фэхъугъ мастерэу Ли Ляо Нань. ИпсэупIэу Хэбэу къызэкIожъым, Син-и бэнакIэм фигъасэхэу ыублагъ.

Ащ тетэу ушум иеджапIэ къалэу Баодинь къышъыгъэхэу

хыгъ. 1993-рэ илэсым зыфэдэ къэмыхъугъэ хъугъэ-шIагъэ еджапIэм къышъыхъугъ: хымэ хэгъэгъу къыкIыгъэ кIалэ еджапIэм къычIафэгъ — ар Псэитыку шыщэу Ахэджэго Адам арыгъэ.

Баодинь дэт еджапIэм кIэлэегъаджэу а лъэхъаным шылажъэштыгъ Ян Лао. Ар дзэм къыхэкIыжъыгъэ полковник, шъхъафит бэнакIэмкIэ Китаим пчъагъэрэ ичемпионыгъ. КъыгъэшIагъэм китайцэ нэмыкI римыгъэджэгъэми, Адамэ кIэлэегъаджэу къыфэхъугъ. Бэмэ къадэмыхъугъэр Адамэ инасып къыхыгъ.

Ушу спорт лъэпкыым Китаим лъытэныгъэшхо шыфа-шIы, ащ къыхэкIыкIэ ижъырэ зекIокIэ-шIыкIэхэр мыщ шагъэцакIэх. Видеокассетэу мыщ шытырахыгъэ горэм къегъэ-лъагъо: Адам шыт, ащ пэчIынатIэу нэгъырич къэуцу. Нэгъырэ пэпчэ ытыкIын чаншъхъэупсым фэдэу пчыпэхэр

чIагъэуцох. Адамэ ытыкIын ащ фэдэу шы къычIагъэуцо, спортсменхэр зэкIуалIэхэу аублэ. Ащ рэхъатэу уеплбын плъэкIырэн. КIэлэегъаджэм Іэ къэшIы, ушэтынхэр къызэтырагъэуцох — ушэтыныр дэгъу дэдэу гъэцэкIагъэ хъугъэ: кIэлэегъаджэм ичатэрэ еджапIэм ибыракъэр зыфагъэшъуашъхэрэр зыдатхэрэ тхылым Псэитыку шыщ адыгэ кIалэм чIыпIэ щегъоты.

ШъхъэкIэ чырбыщыр пкъутэным пае кIуачIэ шъхъэм шы-зэубгъэкIэн фае. А кIочIэ дэдэр пкъынэ-лынэмэ къахэпшынышъ, а чырбышым унэмысыхэу пкъутэн плъэкIыштэу Адамэ елътыгъ. Ахэр ащ тетэу хъунхэм пае илэс пчъагъэрэ зыбгъэхъазырын фае. СыхъатитIу горэмкIэ гушыIэгъу къыфэхъурэм ипсихикэ «къызэи-шIэн», ыгъэIорышIэзэ, ыгъэгушIон е ыгъэгъын елътыкIы.

Ушу бэнакIэр иискусствэм фагъадэ, ау СССР-м ушур

спорт закIокIэ шалъытэ-штыгъэ. Ар тэрэзэп. Джары СССР-м ушу бэнэнымкIэ ифедерацие къызыфыхэкIыжъы-гъагъэр. Ежъ зэрилтыгъэрэмкIэ, ушур пкъыгъуабэу зэхэт: спорт-комплексхэм ягъэцэкIэн итех-никэ зэхэлъ, шъхъэзэкIо зэбэ-ныр, Цигуныр.

Цыфхэр къыкIэупчIэхэу мэхъу: Адам мэлэа? Ары, мэлэа. Шысэхэр шыIэх. Краснодар мэрэу иIэгъэ Валерий Самойленкэм машинэ зэутэ-кIым ылакъоу зыщэфыкъом, ыгъэхъужыгъагъ. Краим и Къэралыгъо банк зыгъэIоры-шIэщтыгъэ А. Митягиным ишIуагъэ ригъэкIыгъагъ. Самолетым исхэу быбыхэзэ, игъогэгъу кIалэхэм ащыц Иоф дэи зэхъум, Адам ащ дэжэ Iухъагъ, такыикъ зауэлкIэ кIалэр нахьышIу хъужыгъагъэ.

— Тэ, адыгэхэм, тишэн-зе-кIуакIэхэм, тикультурэ афэдэхэр Китаим исхэм ахэлъ, — еIо Адам. — Загъорэ сэ къыс-шIошIы китайцэхэм адыгэ хабзэхэр ашIэхэу, агъэцакIэхэу. Тишхынхэм афэдэхэр ахэми яIэх. Зэгорэм тучаным сашъ-гъагъ сыкъагъэщэфэнэу. АнаIэ къыстетэу сыщэфэгъ. Апэ дэдэ сянэ шIухъафтын къыфэсщэфыгъагъ, етIанэ кIэлэцIыкIу-хэм сакыфэщэфэгъ, сэ зи къы-зыфэсщэфыжъыгъэп. А щэфэ-кIэ шIыкIэр ахэм агу рихъы-гъагъ. Зыгорэхэр сэ къызыфэс-щэфыжъыгъэмэ, нафэ, сыщыф мыхъатэу салытэщтыгъэ. Китайцэхэр цыф шIагъох, уахэт хъумэ, лъэбэкъоу удзы-рэм пэпчэ узылтыплъэжъын, лъэшэу уналэ зытетъжъын фае. Адам спортым зэрэпылым да-кIоу, сатыушыныри дегъэца-кIэ, гухэлъыбэ иI. Имурадхэр къыдэхъунхэу тыфэлъало.

ХЪУШТ Шэбан.

Нэklубгъор зыгъэхъазырыгъэр НЭХЭЕ Рэмзан.

Тимэфэки шъукъеблагъэх

Адыгэ быракъым и Мафэ игъэкӀотыгъэу непэ ящэнэ-рэу дунаим щыхагъэунэфыкӀышт. Тильэкъэгъухэр зы-щыпсэурэ хэгъэгухэм, Урысыем ишӀолъырхэу адыгэ-хэр зэрысхэм зэхэхэз гъэшлэгъонхэр ащыкӀоштых.

Мыекъуапэ шызэхашэрэ мэфэ-кӀым адыгэ шыухэм лъэпкь быра-кыыр шагъэбыбэтэшт. Адыгэ Рес-публикэм изаслуженнэ журналист-кэу Тэшъу Светланэ мэфэки пчы-хъэзэхэхэу Мыекъуапэ ипчэгу шы-зэрищэштӀым лъэпкь ансамблхэр, тиартистхэр, шӀэныгъэлэжъхэр,

лъэпкь Иофгыгъомэ апылхэр, ІзкӀыб хэгъэгумэ къарыкӀыжыгъэ тильэп-кьэгъухэр, ныбжыкӀэхэр хэлэжъэ-штых. Шъукъеблагъэх тимэфэкиэу пчыхъэм сыхъатыр 6-м аублэштӀым. Сурэтыр адыгэ быракъым и Мафэ апэрэу Мыекъуапэ зыщызэ-хацэм цытырахыгъ.

ТЕАТРЭМРЭ ЩЫІЭНЫГЪЭМРЭ

Къош республикэм къыщяжэщтыгъэх

Адыгэ Республикэм и Лъэпкь театрэу Цэй Ибрахимэ ыцӀэ зыхырэр къош республикэу Къэрэщэе-Щэрджэсым джырэблагъэ щылагъ. Спектаклэхэу «Псэлъыхъохэр», «Лавинэр», Нарт СаусырыкӀо фэгъэхыгъэр къыгъэлъэгъуагъэх. Лъэпкь театрэм ирежиссер шъхьа-Іэу, Урысыемрэ Адыгеимрэ янароднэ арти-стэу Кукэнэ Мурат тызылӀокӀэм, игуапэу гушчы-Іэгъу къытфэхъугъ.

— Къэрэщэе-Щэрджэсым тызэрэщылагъэм мэхъэнэ ин етэ-ты, — къеІуатэ Кукэнэ Мурат, — къош республикэм бэшлагъэу къыщытажэщтыгъэх. Тиспектакл-хэр агу рихыгъэх.

— Щэрджэскъалэ къытпэ-чыжӀэп, ау театрэхэр бэ-рэ зэлыкӀохэрэп. Гъогу шъутехъаным фэшӀ хэта ІэпыІэгъу къышъуфэхъу-гъэр?

— Совет хабзэм илгъэхъан ты-зэлыкӀонымыр шэнышӀу тфэхъу-гъагъ. Хэгъэгум шыкӀогъэ зэхъо-кӀыныгъэхэр къытгъоуагъэх. Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпӀыл Мурат зэхэ-щэн ИофгыгъохэмкӀэ ІэпыІэгъу къытфэхъугъ, ыналэ къыттетэу къош республикэм тыщылагъ. Нэ-Іуасэу шытиІэр нахыбэ хъугъэу тыхэу къэдгъэзжыгъ. КъэкӀошт зэІукӀэгъухэр зэрэдгъэпсыштхэм непэ тегушысэ.

— Спектаклэхэр зыщы-кӀуагъэхэр къытӀпугъэп.

— Щэрджэскъалэ, Хъабзэ та-щылагъ. Тыдэ тыкӀуагъэми, дахэу къытпэгъокӀыхъэз, тиофшӀэн дэ-гъоу зэхэтшэн тилькӀыштыгъ.

— Лъэпкь театрэу Цэй Ибрахимэ ыцӀэ зыхырэм идиректорэу Зыхъэ Мэ-лайчэт, артистхэм салу-кӀагъ. Джыри гъогу техъэ-хэ ашӀоигъоу къытӀуагъ...

— Иофэу ебгъажъэрэм шӀуагъэу хэлъыр лъыбгъэкӀотэныр шэнышӀу

тфэхъуным ты-пыл. Театрэм цӀыфхэр зэхэ-щэх, епӀух. Ар къыдэтлътӀэгъэ тапэкӀи тызэ-лътӀыкӀошт.

— «Псэ-лъыхъо-хэр» спек-таклэ гъэ-шӀэгъон, ау адыга-бзэр икӀоу къагурыло-штыгъэмэ тшӀэрэп.

— Такъикъ 15 — 20 къы-зытэдэлъхэкӀэ зэкӀэри къагуры-Іоштыгъ. АщкӀэ къасӀомэ сшӀоигъор тиадыгабзэ зэрэзэхамы-хэрэм, бэрэ тызэрэзэлумыкӀэрэм ягъэз къызэрэтэкӀырэр ары.

— Мурат, Къэбэртэе-Бэлыкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Адыгеим ятеатрэхэр зэгъусэхэу зы спектаклэ зэдэгъэуцэ-нышъ, республикэхэм къащагъэлъэгъонэу зэ ра-

хъухъэгъагъ, Иофыр лъэ-кӀуата?

— Тэрэз зыфапӀорэр. Ащ фэдэ спектаклэ тищыкӀагъ. Театрэхэм яартистхэр хэлэжъэнхэу тыфай. Пьесэр джыри атхыгъэгон, темэр къыхэтхышт.

— Адыгэ Лъэпкь театрэм жьоныгъуакӀэм и 30-м июбилей хигъэунэфы-кӀышт. ЗэІукӀэгъухэм къош республикэхэм ялыкӀохэр къэкӀоштхэ?

— Къедгъэблэгъагъэх. Бжыхъэм фестивалэу Мыекъуапэ щыкӀошт-ми хэлэжъэщтых.

— Къэрэщэе-Щэрджэсым бысымхэр дэгъоу къыщы-шъупэгъокӀыгъэхэу ти-артистхэм къытӀуагъ.

— Республикэм и Правитель-ствэ и Тхьаматэу Къэрдэнэ Мурат, культурэмкӀэ министрэу Евгаму-ков Уалій, Щэрджэскъалэ имэрэу Тамбый Руслъан, Хъабзэ районым иадминистрације ипашӀэу Джумэе Хъамзэт, республикэм идепутатэу КъэзэнкӀоуе Кърым, нэмыкӀхэм лъэшэу тафэраз. Адыгэ культурэм и Гупчэ ипашӀэу Охъутэ Александр ишӀушлагъэхэри къыхэтгъэщых. Тхьаегъэпсэх.

— Артистхэу Зыхъэ Мэлай-чэт, УстэкӀо Мыхъутар, Зыхъэ Заурбий, Кушъу Светланэ, Къэбыхъ Ан-зор, Даур Жаннэ, Батыжъ Фатимэ, Ацумыжъ Нур-бий, нэмыкӀхэри спектакл-лэхэм ахэлэжъагъэх.

— Тиартистхэм тафэраз. Зы ма-фэм спектакли 2 — 3 къэдгъэлъа-гъоуи къыхэкӀыгъ. Хъакъуй Аслъан ыгъэуцугъэ спектаклэм хэлажъэ-хэрэм мы мафэхэм загъэхъазыры.

— Нахыбэрэ къошхэм шъуахэхъанэу, спектаклэ-хэр къэжъугъэлъэгъонхэу шъуфэсэіо.

— Тхьауегъэпсэху.

Сурэтхэм арытхэр: Кукэнэ Му-рат; спектаклэу «Лавинэм» хэ-лажъэх артистхэу Зыхъэ Мэлай-чэтрэ Къэбыхъ Анзоррэ.

Зэхэзышагъэр ыкӀи
къыдзыхыгъэкӀырэр:
Адыгэ
Республикэм лъэпкь
ІофхэмкӀэ, ІзкӀыб
къэралхэм ашыпсэ-
урэ тильэпкьэгъухэм
адырІэ зэпхыны-
гъэхэмкӀэ ыкӀи къэ-
бар жъугъэм иамал-
хэмкӀэ и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьаІэм
иапэрэ
гуадзэр
МЭЩІЛЭКЪО
Саид

ПшъэдэкӀыжъ
зыхырэр
секретарыр
НЭПШІЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зыхъыІэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаІэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр —
пшъэдэкӀыжъ зыхырэр
секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкӀэ,
телерадиокъэтын-
хэмкӀэ ыкӀи зэлы-
ІэсыкӀэ амалхэмкӀэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпӀэ гъолоры-
шӀапӀ, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Гъэзетым къыхи-
утыхэрэм мышып-
къагъэу къаха-
фэхэрэмкӀэ къэзы-
тхыгъэхэм пшъэ-
дэкӀыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажъэхэрэм-
рэ яеплъыкӀэ зете-
мыфэн ылъэкӀышт.
Гъэзетеджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхыгъэ-
хэр зэхэтфыхэрэп
ыкӀи къэзытхыгъэ-
хэм аІэкӀэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4010
Индехсэр
52161
52162
Зак. 1149

Хэутыным
узшыкӀэтхэнэу
щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкӀэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

ИНТЕРРАЛЛИ ШЪХЪАГУАЩЭ-2013-м ИПЭГЪОКИ

И 27-м аублэшт

Зэнэкъокъоу «Интерралли Шъхъа-гуащэ-2013-рэ» зыфилорэр мэлы-лфэгъу мазэм и 27-м Мыекъопэ районым щаублэшт. Ащ фэгъэхы-гъэз пресс-зэІукӀэ тыгъуасэ респу-бликэ гъэзетхэм ялофшӀапӀэ шыкӀуагъ.

ЗекӀонымкӀэ ыкӀи зыгъэпсэфыпӀэхэмкӀэ Адыгэ Республикэм и Комитет итхьаматэу Къэ-лэшгъоу Инвер зэхэхэр зэришагъ. Псы спор-тымкӀэ я 37-рэ зэнэкъокъум дунаим щыцӀэрыІо спортсменхэр зэрэхэлэжъэщтхэр, концерт гъэшлэгъонхэр артистхэм къызэратыштхэр ащ къыІуагъ.

Зэнэкъокъум исудья шъхьаІэу Петр Карьяно-выр, Мыекъопэ районым иадминистрације ипа-щэ игуадзэу Владимир Гладковыр, кӀэщакӀо-хэм мылӀыкӀуагъ ІэпыІэгъу къафэхъухэр Алек-

сандр Левинсон, Ожъ Азэмат, зэхэщакӀомэ ащышхэу Генрих Дерзьян, Владимир Кузне-цовыр къэгущылагъэх.

Урысыем изэнэкъокъу апэрэ чыпӀэхэр къы-щыдзыхыхэрэр дунэе зэІукӀэгъухэм ахэлэ-жъэщтых. Ар къыдалытэзэ спортсменхэм за-гъэхъазыры.

НэкӀубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМПЫЛЪ Нурбий.